१ब्रह्मणःपुत्रे ऋषिभेदे "भृगित्येव भृगुः पूर्वमङ्गारेभ्योऽङ्गिराऽभवत् । अङ्गारसंज्ञवाचैव कविस्तिष्यपरोऽभवत् । यत्र त्वाबाभिरूपस्तो भृगुस्तस्मात् भृगुः स्मृतः" भा० अनु० ८५ अ० । "भृगोः ख्यात्यां समुत्पन्ना श्रीः पूर्वमुदधेः पुनः । तया धाता विधाता च तस्यां जातौ भृगोः सुतौ । आयतिर्नियतिश्चैव मेरुकन्ये महाप्रभो ! । धातुर्विधातुस्ते भार्ये मयोर्जातौ सुतावुभौ । प्राणश्चैव मृकण्डुश्च मार्कण्डेयो मृकण्डतः । ततो वेदशिरा जज्ञे प्राणस्य द्युतिमान् सुतः । ततो वंशो मुनिश्रेष्ठा ! विस्तरं भार्गवो गतः" वह्निपु० । २महादेवे ३शुक्रग्रहे मेदि० । ४गिरिशानौ ५अमदग्नौ हेम० । ६निरवलम्बने पर्वतादुच्चस्थाने यतः पातेऽवलम्बनं न भवति तस्मिन् यतटस्थाने अमरः । भृगोर्गोत्रापत्यानि अण् बहुषु तस्य लुक् । ८भृगोरपत्येषु ब० व० । ९तद्वंशापत्ये ऋषिभेदे "भृगुर्वै वारुणिर्यज्ञं पितरमुपससाद" तैत्ति० ब्रा० ।

भृगुक पु० कूर्मचक्रस्य दक्षिणपार्श्वे देशभेदे मार्क० पु० ५८ अ० ।

भृगुकर्ण पु० तीर्थभेदे काशी० ६ अ० । [२१ अ० ।

भृगुकेश्वर पु० काशीस्थे भृगुस्थापितकेशवमूर्त्तिभेदे काशी०

भृगुज पु० भृगोर्जायते जन-ड । भार्गवे शुक्राचार्ये ।

भृगुतनय पु० ६त० । शुक्राचार्ये भृगुनन्दनभृगुसुतादयोऽप्यत्र

भृगुतुङ्ग न० तीर्थभेदे भा० आ० २१५ अ० । भा० व० ८३ अ० ।

भृगुपति पु० भृगूणां भार्गववंशस्य पतिः । परशुरामे यद्भया० तेषां हैहयपतितो हि तेन रक्षा कृता इति तस्य तथात्वम्

भृगुभूमि पु० भार्गवपुत्रभेदे हरिवं० १अ० ।

भृगुवल्ली स्त्री भृगुणाऽधीता वल्ली । "भृगुर्वै वारुणिर्यज्ञं पितरमुपससाद" इत्यादिकायां तैत्तिरीयोपनिषदः तृतीयवल्ल्याम् ।

भृगूणांपति पु० ६त० अनुक्त० । परशुरामे यद्भर० ।

भृङ्ग पु० भृ-गन् कित् नुट् च । भ्रमरे २चक्रवाकपक्षिणि (चिड़ा) अमरः । ३भृङ्गराजे ४जारे मेदि० ५भृङ्गारे ६भृङ्गरोगे च कीटभेदे (झींगुर) यद्भरत्ना० ।

भृङ्गक पु० भृङ्ग इव कायति कै-क । राजवाद्यनखगे यद्भ०

भृङ्गजा स्त्री भृङ्ग इव जायते जन-ड । १भाण्ड्याम् । २अगुरुचन्दने न० राजनि० ३कम्बले ४गुडूच्यां च० रत्नमा० ।

भृङ्गपर्णी स्त्री भृङ्ग इव जघनात् पर्णं यस्याः ङीप् । लक्ष्मलतायाम् । स्वार्थे क । भृङ्गपर्णिका तत्रैव यद्भ० ।

भृङ्गप्रिया स्त्री ६त० । लाक्षलोकतायां प्रचुरमधुमत्त्वात् तस्या भृङ्गप्रियत्वम् राजनि० ।

भृङ्गमूलिका स्त्री भृङ्गस्य भृङ्गराजस्येव मूलमस्याः बहु० वापि अत इत्वम् । भ्रमरच्छत्राम् राजनि० ।

भृङ्गरज पु० भृङ्गान् रञ्जयति अन्तर्भूतण्यर्थे रञ्ज-अच् पृषो० नलोपः । भृङ्गराजे (केशुरिया) । भरतः ।

भृङ्गरजस् पु० भृङ्गान् रजयति अन्तर्भूतण्यर्थे रञ्ज-असुन् नलोपः । भृङ्गराजे अमरटीकायां भरतः ।

भृङ्गराज पु० भृङ्गान् रजयति रञ्ज-णिच्-अच् नि० ह्रस्वः । (केशुरिया) । १चुपभेदे । "भृङ्गराजः कटुस्तिक्तो रूक्षोष्णः कफवातहृत् । केश्यश्चक्षुष्यः कृमिहृद्वामशोषामयापहः । दन्त्यो रसायनो बल्यः कफनेत्रशिरोर्त्तिजित्" भावप्र० २पक्षिभेदे ६त० टच् । ३भ्रमरभेदे मेदि० ४वृक्षभेदे च धरणिः ।

भृङ्गराजाद्य न० 'भृङ्गराजरसप्रस्थे वटोमधुपवेन च । तैलस्य कुडवं पक्वं वयो दद्यात् प्रसादवेत् । तत् स्यात् बलीपलितघ्नं मासेनैतस्य संशयः" चक्रदत्तोक्ते तैलभेदे ।

भृङ्गरिट (टि) पु० भृङ्ग इव रटति अच् रट् वा पृषो० अत इत्वम् । शिवपार्श्वचरभेदे । [कीटभेदे मिका० ।

भृङ्गरोल पु० भृङ्ग इव रौति रु-अच् । (झींगुर) ख्याते

भृङ्गवल्लभ पु० ६त० । १धाराकदम्बे २भूमिकदम्बे च । भृङ्गवत् वल्लभते वल्ल-क । ३भूमिजम्बूम् स्त्री राजनि० । [मिका० ।

भृङ्गसोदर पु० भृङ्गस्य सोदर इव । (केशुरिया) केशराजे

भृङ्गानन्दा स्त्री आनन्दयति आ+नन्द+णिच्-अच् ह्रस्वः । यूथिकायाम् (जुही) राजनि० ।

भृङ्गाभीष्ट पु० अभि+इष्ट-क्त ६त० । आम्रवृक्षे राजनि० ।

भृङ्गार पु० बभर्त्ति जलं भृ-आरक् नि० । १स्वर्णमयजलपात्रभेदे अमरः २जलपात्रभेदे च (झारी) । भृङ्ग इव अङ्गति अङ्ग-अच् । ३भृङ्गराजे जटा० ४जारे ५सुवर्णे च न० राजनि० । ६झिल्लीनामकीटे स्त्री अमरः गौरा० ङीष् । स्वार्थे क । भृङ्गारिका तत्रैव । तस्य भृङ्गारपात्ररचनादकं युक्तिकल्पतरावुक्तं यथा

"राज्ञोऽभिषेकपात्रं यद् भृङ्गार इति तत्स्मृतम् । तदष्टधा तस्य मानं प्रकृतिश्चापि चाष्टधा । सौवर्णं राजतं सौम्यं ताम्रं स्फाटिकमेव च । चान्दनं कौडलं चार्द्धं मेतदष्टविधं मतम् । आढ्य१२दिङ्१०नवप्राष्टष्ट११लोक२३सुरोन्मिता२२ । अष्टावष्टौ समाख्याता आयामपरिणाहयोः । द्विचतुर्वेद५वेदाब्धि ४वाण४सप्ताष्टवृत्तिता । यथाक्रमं सप्तदिष्टमादित्यादिदिशामुवाम् । पद्मरागस्तथा वज्रं वैडूर्यं मौक्तिकस्तथा । नीलं मारकतश्चैव ७ सप्ता